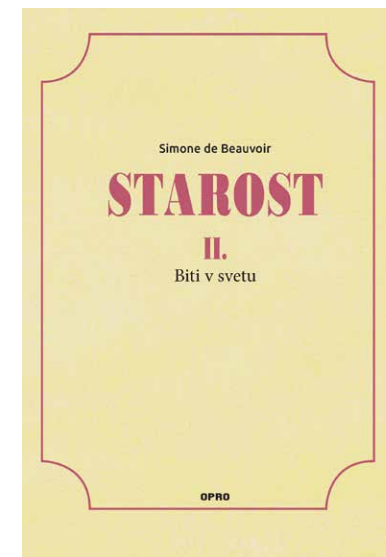

dr. Damir Josipovič¹

Recenzija knjige Simone de Beauvoir Starost II. Biti v svetu

*Review of the book of Simone de Beauvoir Old age II.
To be in the world*

Starost je izjemna knjiga mojstrskega uma Simone de Beauvoir. Pred nami bo kmalu njen drugi del (izšel bo januarja 2020 pri Zavodu OPRO). Že v prvem je poskrbela za neposredno in ostro kritiko odnosa družbe do starih in starosti. V drugem nadaljuje z enako pronicljivostjo in analitično superiornostjo. Bridka resnicoljubnost jo vodi v le redko dosežene širjave proučevanja neke tematike. Simone ne olepšuje starosti skozi izrazje, je pa tudi ne pejorizira, temveč poime-nuje s pravimi imeni in neposrednimi besedami. Pravi, da obravnava starca.

Ob tem mi prihaja v misel dilema Razkol-nikova – ali ubiti zlobno starko, ker je posojala denar in se s tem okoristiti kot mlad, bister in čeden moški, ali jo pustiti pri življenju. Poleg moralnih vprašanj v ospredje stopa tudi antagonizem spolov opremljen s prizmo starosti: stara ženska in mlad moški. Tako deluje naša družba in to nam sporoča tudi tukajšnja avtorica. Kot pravi Dostojevski, je Razkolnikovu imponirala neusmiljenost kot odraz odločnosti, vendar so voditelji moških (sic!), kot je bil Napoleon, brez izjeme krimi-nalci – izbrisali so starodavne zakone svojih ljudi, da bi uveljavili nove in takšne, ki jim najbolj ustrezajo, ter se niso nikoli bali preli-vanja krvi.

¹ dr. Damir Josipovič, višji znanstveni sodelavec; damir.josipovic@guest.arnes.si; Tel.: 01 200 18 77 ; Dr. Damir Josipovič je višji znanstveni sodelavec na Inštitutu za narodnostna vprašanja. Poleg številnih znanstvenih prispevkov, člankov, recenzij, in spremnih besed je avtor monografij 'Dejavniki rodnostnega obnašanja v Sloveniji' in 'Učinki priseljevanja v Slovenijo po drugi svetovni vojni', s čimer se uvršča med pomembnejše socialne geografe in demografe pri nas.

Simone de Beauvoir pa nas postavlja tudi pred kategorični imperativ: ta upočasneni coup d'etat – po Hedgesu prevrat širšega družbenega režima – ki smo mu priča zadnjih nekaj desetletij, zaustaviti in preobrniti. Simone de Beauvoir še ni mogla docela orisati, v kaj se bo še izrodil neoliberalni obrat konca sedemdesetih in začetka osemdesetih, je pa zaradi pogojev življenja, izrinjenosti, osamitve in končno družbenega izгона starih in starosti že tedaj preroško ocenila »našo civilizacijo« kot dvolično, protislovno in sploh nerešljivo narobe nastavljeno, kar bo le še eskaliralo.

Njeno transzgodovinsko metodo gre posnemati, saj se ne obremenjuje z zmotnimi kartezijanskimi delitvami sinhronega in diahronega, morda se ravno zato zdi, da so njena dela brezčasna, ali pa pred svojim časom in s tem aktualna. Ko kvantitativne podatke poveže še s kvalitativnimi, dobimo izdelek vreden vsake resne knjižne police.

Za naš prostor še posebej zanimive življenjske zgodbe »odsluženih« delavcev v socialističnih državah (dodatek III), denimo Madžarski, Romuniji in Jugoslaviji – za katero kritično pravi, da se vse več prostora namenja profitu – so izjemen komparativni vir za preučevanje razlik med državami različnega tipa produkcije in sprememb ter stranpota in različnih izkušenj v (post)socialističnih državah in njihovih praksah.

Če je Hipokrat postavljala začetek starosti v šestinpetdeseto leto življenja, lahko po poltretjem tisočletju ugotovimo, da so v isti čas starost postavljali tudi Turgenjev, Lenin in Trocki, kakor v petem poglavju navaja Simone de Beauvoir. In še slabih sto let kasneje se kljub vsej silni avtomatizaciji in robotizaciji, izkoriščanje in psihološko ter fizično degradiranje in maltretiranje človeka v starosti še nadaljuje skoraj tja do sedemdesetega leta, predno družba dopusti bolj ali manj izžetim ljudem odhod v sistemski pokoj. In, če smo konkretni, »dehumanizacijo starosti povzročajo izkoriščanje delavcev, vse večja razpršenost družbe, skrajna beda kulture privilegiranih in redkih izobražencev«. To je držalo pred pol stoletja in drži še danes. Le poglejmo Slovenijo: med najbolj ogroženimi revnimi je največ starih samskih žensk.

Tabuje Simone de Beauvoir uspešno razbija tudi na področju spolnosti starejših. Osuplost akterjev nad lastnim staranjem se vije skozi izjemno dobro dokumentirana poglavja, ki od teoretikov gerontologije sega vse do literatov, pesnikov, slikarjev in skladateljev, vmes pa najdemo obsežne razmisleke o spolnosti. Med njimi tudi blaženost ob misli, da človeka v starosti spolnost več ne zaslužuje, pač pa jo zna ukrotiti ob 'delnih gonih', kakor jih poimenuje ob siceršnji kritični rabi besedja in izsledkov psihoanalize. V prilogi (dodatek IV) prinaša še nekaj dodatnih statistik, ki kažejo na veliko prikrajšanost zadovoljevanja osnovnih bioloških potreb starejših moških (sic!) na tem področju. Skozi zgodbe vsakda-

njega življenja učinkovito pokaže na neizpodbitnost sprememb in nesmiselnost zanikanja procesa staranja. Brezskrupulozno se loti tudi prikrivanih znakov možganskega pešanja in mentalnih bolezni, ki pogosteje prizadevajo stare.

Simone de Beauvoir se posveča tudi prevpraševanju spomina, sanj, mor ter družbenemu konstruiranju zgodovine in časa ter njegovi relativnosti v odnosu do starosti. Kljub temu, da nam svetuje, kako pomembno je tvorno samozavedanje starosti, njeno iskreno osebno ovrednotenje ter sledenje staranju in opazovanje spreminjanja lastnega telesa, se zaveda, da je družbeni sistem tisti, ki nas v tem kar najmočnejše ovira in čemur se je treba najodločneje zoperstaviti.

In ne pozabimo, z besedami Simone je starost to, kar se zgodi ljudem, ki ostarijo, dodajmo da vsem ljudem, zato nas mora družbeno ravnanje s starostjo vse zelo zanimati, obenem pa skrbeti. V sklepu je duhovita, ko med ostalim pravi, da »dejansko moramo nasproti življenja bolj kot smrt postavljati starost. Ta je njegova parodija«.